

Ο Οικουμενικός Πατριάρχης στο συνέδριο στη μνήμη του Μητροπολίτη Περγάμου Ιωάννου

[Πατριαρχεία](#) / [Οικουμενικό Πατριαρχείο](#)

Την έναρξη των εργασιών του Διεθνούς Θεολογικού Συνεδρίου με τίτλο: «Θεολογική Παρακαταθήκη και Οικουμενική Προοπτική: Συνέδριον εις μνήμην του [Μητροπολίτου Περγάμου Ιωάννου Δ. Ζηζιούλα](#)», κήρυξε το απόγευμα της Τρίτης, 5 Νοεμβρίου 2024, ο [Παναγιώτατος Οικουμενικός Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαίος](#).

“Καλωσορίζομεν εγκαρδίως πάντας υμὰς εἰς τὸ διεθνὲς τούτο Συνέδριον, τοὺς ἐλθόντας ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ τοὺς ἐκ τῆς Βασιλευούσης, διὰ νὰ τιμήσωμεν ὁμοθυμαδὸν τὴν μνήμην καὶ τὴν προσφορὰν τοῦ μακαριστοῦ ἀδελφοῦ Μητροπολίτου Περγάμου Ἰωάννου, τοῦ μεγάλου θεολόγου, καθηγητοῦ καὶ Ακαδημαϊκοῦ, εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, εἰς τὴν ἱεράν ἐπιστήμην καὶ εἰς τὸν πνευματικὸν πολιτισμὸν. Ἰδιαιτέρως εὐχαριστοῦμεν τοὺς εἰσηγητὰς, οἱ ὁποῖοι θὰ μας παρουσιάσουν κεντρικὰς πτυχὰς τοῦ ἔργου τοῦ τιμωμένου, ὁ ὁποῖος συνέβαλε καταλυτικῶς εἰς τὴν λειτουργίαν τῆς θεολογίας ὡς «θεολογίας ἐν διαλόγῳ», πιστοποιήσας ἔργῳ καὶ λόγῳ, ὅτι αὐτὴ δύναται νὰ διαλεχθῇ δημιουργικῶς με τὸν σύγχρονον κόσμον, τὸν πολιτισμὸν καὶ τὴν ἐπιστήμην, πιστὴ εἰς τὴν Παράδοσιν τῶν Μεγάλων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, οἱ ὁποῖοι μας ἐκληροδότησαν τὸ πρότυπον τῆς ανοικτῆς καὶ διαλεγομένης θεολογίας. Γράφει ὁ αείμνηστος ἀδελφός: «Ὁ,τι ἦταν γιὰ τὸν κόσμον τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας ἡ ὕστερη ἐλληνικὴ φιλοσοφία, ἓνας κόσμος δηλαδὴ με τὸν ὁποῖον ἔπρεπε νὰ διαλεχθούν καὶ νὰ τὸν μεταμορφώσουν, εἶναι γιὰ τὴ σημερινή Ὁρθοδοξία ὁ καλπάζων τεχνικὸς πολιτισμὸς τῆς ἐποχῆς μας. Ἡ σημερινή οἰκουμένη κυριαρχεῖται ἀπὸ τὰ ἐπιτεύγματα τοῦ δυτικοῦ πολιτισμοῦ, τὰ ὁποῖα ἐκτείνονται ἀπὸ τὶς κατακτήσεις τῆς τεχνολογίας μέχρι τὰ ἀγγὴ τῆς μοναξιάς καὶ τῆς ἀποπροσωποποιήσεως τῶν ἀνθρώπων, πού ἐκφράζει τόσο τραγικὰ ἡ σύγχρονη τέχνη σὲ ὅλες τὶς μορφές τῆς. Σ’ αὐτὸν τὸν κόσμον πρέπει νὰ σκύψει ἡ σύγχρονη Ὁρθοδοξία με ρωμαλεότητα στοχασμοῦ καὶ με εὐαισθησία, ὥστε νὰ μεταμορφώσει τὶς σύγχρονες φιλοσοφίες καὶ ἰδεολογίες καὶ νὰ περισώσει τὸ πρόσωπο καὶ τὴν ἐλευθερία τοῦ ἀπὸ τῆ δίνη τοῦ εὐδαιμονισμοῦ. Καὶ ἡ Ὁρθοδοξία ἔχει πολλὰς δυνάμεις γιὰ ἓνα τέτοιο

εγχείρημα. Κρυμμένες στη λειτουργική και την ασκητική εμπειρία της Ορθοδοξίας οι δυνάμεις αυτές μπορούν να ελευθερωθούν και να διαλεχθούν δημιουργικά με τον σύγχρονο πολιτισμό για να τον μεταμορφώσουν. Η Ορθοδοξία αποτελεί την ελπίδα του κόσμου στη σημερινή κρίσιμη εποχή»."

Στην ομιλία του ο Οικουμενικός Πατριάρχης αναφέρθηκε με έμφαση στο ότι πολλοί δυτικοί θεολόγοι "ενώπιον της διεισδυτικής, παραδοσιακής και επικαίρου σκέψεως του Μητροπολίτου Περγάμου, απέβαλον την ταύτισιν της Ορθοδοξίας με αδυναμίας συναντήσεως με τον σύγχρονον κόσμον και εστράφησαν οι ίδιοι, διά μέσου της αξιοποιήσεως της θεολογίας του Περγάμου, εις την μελέτην των θησαυρών της Ορθοδόξου ημών παραδόσεως."

Σε άλλο σημείο ο Οικουμενικός Πατριάρχης επισήμανε:

“Ανεκτίμητος υπήρξεν η προσφορά του Μητροπολίτου Περγάμου κατά την προετοιμασίαν και την τελικήν και καθοριστικήν φάσιν της πορείας προς την πραγματοποίησιν της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου της Ορθοδόξου Εκκλησίας τον Ιούνιον του έτους 2016 εν Κρήτη. Τομή εις την σύγχρονον ιστορίαν του Οικουμενικού Πατριαρχείου απετέλεσεν ο θεσμός των Συνάξεων των Ορθοδόξων Προκαθημένων, ο οποίος προώθησε την διορθόδοξον συνεργασίαν και επετάχυνε την σύγκλησιν της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου. Δεν είναι τυχαίον ότι η Προεδρία της Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικής Επιτροπής της πρώτης Συνάξεως Ορθοδόξων Προκαθημένων εν Φαναρίω, το 1992, ανετέθη εις τον Μητροπολίτην Περγάμου. Τόσον καθ’ οδόν προς την Σύνοδον της Κρήτης, όσον και κατά τας συνοδικάς εργασίας ο μακαριστός αδελφός ήτο ο χαρισματικός θεολογικός σύμβουλος της ημών Μετριότητος. Καθοριστικάί υπήρξαν αι παρεμβάσεις του εις την τελικήν διαμόρφωσιν του προαναφερθέντος κειμένου, καθ’ όλην την μακράν συζήτησιν κυρίως επί του θέματος της χρήσεως του όρου «Εκκλησία» διά τους μη Ορθοδόξους, αλλά και εις άλλα σημεία του κειμένου. Αδιάψευστον μαρτυρίαν περί της θεολογικής εμβριθείας του μακαριστού αδελφού αποτελούν τα Πρακτικά της Συνόδου.

Ενθυμούμεθα την παρέμβασιν του Μητροπολίτου Περγάμου, όταν συνεζητείτο το θέμα της χρήσεως ή μη του όρου «πρόσωπον» και της προτάσεως αντικαταστάσεώς του υπό της λέξεως «άνθρωπος» εις το κείμενον **Η αποστολή της Ορθοδόξου Εκκλησίας εις τον σύγχρονον κόσμον**. Σας παρουσιάζομεν

την καθοριστική παρέμβασίν του, χάρις εις την οποίαν τελικώς παρέμεινεν ο όρος «ανθρώπινον πρόσωπον» εις το σημαντικό αυτό συνοδικόν κείμενον, περί του οποίου έχει λεχθή ότι «η Αγία και Μεγάλη Σύνοδος θα άξιζε να συγκληθή και μόνον διά να συζητήση αυτό το κείμενον». Είπεν ο Περγάμου: «Το ερώτημα αυτήν την στιγμήν είναι, εάν επιτρέπεται ή, θα έλεγον, εάν επιβάλλεται εις το προ ημών κείμενον να χρησιμοποιηθή ο όρος 'πρόσωπον'. Ελέχθη ότι πρέπει να καταργηθή πλήρως από το λεξιλόγιόν μας ο όρος, επειδή ωρισμένοι τον χρησιμοποιούν κακώς. Νομίζω ότι δεν πρέπει να το πράξωμεν, διότι, επειδή τον χρησιμοποιούμε καθημερινώς, είναι πολύ σημαντικό ότι θα πρέπει να απευθυνθώμεν εις τον κόσμον εις την γλώσσαν, την οποίαν χρησιμοποιεί. Εις την ζωήν των ανθρώπων, ο όρος 'πρόσωπον' είναι πολύ σημαντικός, εκείνο δε το οποίον θα ήθελον να τονίσω ιδιαιτέρως είναι ότι εάν καταργήσωμεν τον όρον τούτον, εις τον διάλογόν μας με τους επιστήμονας, κυρίως εις θέματα βιοηθικής, θα έχωμεν τεράστιον πρόβλημα, διότι διά τους επιστήμονας, ο άνθρωπος δεν είναι τίποτε άλλο ει μη εν ζών. Εάν δεχθώμεν και ημείς την άποψιν αυτήν, τότε δεν δυνάμεθα να υπερασπισθώμεν την ιερότητα του ανθρώπου, παρά μόνον εάν διακρίνωμεν τον όρον 'άνθρωπος' από τον όρον 'πρόσωπον'. Η διάκρισις αυτή υπάρχει ήδη εις την επιστημονικήν γλώσσαν και συνεπώς η χρήσις του όρου είναι απαραίτητος εις εν συνοδικόν κείμενον, το οποίον απευθύνεται εις το ευρύτερον κοινόν... Ο αείμνηστος Φλωρόφσκυ έχει γράψει ότι η μεγαλυτέρα συμβολή της Πατερικής θεολογίας εις τον κόσμον είναι η έννοια του 'προσώπου'. Δεν είναι λοιπόν δυνατόν να καταργήσωμεν τον όρον αυτόν, επειδή ημπορεί να χρησιμοποιηθή κακώς υφ' ωρισμένων και να οδηγήση εις αιρέσεις κ.λπ. Επιμένω, Παναγιώτατε, ότι η απάλειψις του όρου τούτου μας δημιουργεί μεγάλο πρόβλημα εις την σχέσιν μας με τους επιστήμονας, με τον έξω κόσμον, η δε Ορθόδοξος Εκκλησία δεν δύναται να κλείση την επικοινωνίαν της με τον έξω κόσμον, με το επιχείρημα ότι θα περιπέσωμεν εις φιλοσοφίαν αντί διά θεολογίαν, αι οποίαι δεν είναι τόσον συγκρουόμεναι. Εάν συγκρούωνται τοιουτοτρόπως, τότε ουδένα δυνάμεθα να έχωμεν διάλογον μετά των άλλων, πλην μεθ' ωρισμένων θεολόγων μεταξύ ημών. Επομένως, θεωρώ ότι το θέμα αυτό είναι σοβαρόν και, κατά την γνώμην μου, τα επιχειρήματα, τα οποία ηκούσθησαν εναντίον, ουδεμίαν έχουν σχέσιν με την χρήσιν του όρου εν ευρυτέρα εννοία»".

Ο Παναγιώτατος, επεσήμανε ότι “η ευχαριστιακή εκκλησιολογία του Περγάμου, αξιοποιήσεις, εμβάθυνσεις και ακραιφνής διατύπώσεις της βιβλικής και πατερικής εκκλησιολογικής παραδόσεως, αποτελεί τιμαλφεστάτην συμβολήν της Ορθοδόξου Θεολογίας εις τον σύγχρονον παγκόσμιον θεολογικόν διάλογον”. Και πρόσθεσε ότι με αναφορά στη Θεία Ευχαριστία ο αείμνηστος Ιεράρχης του Θρόνου ανέπτυξε την θεολογική οικολογία. “Η οικολογική ευαισθησία και η έμπρακτος μέριμνα διά την προστασίαν του φυσικού περιβάλλοντος είναι προέκτασις της ευχαριστιακής ταυτότητος της Εκκλησίας και του ασκητικού ήθους, μαρτυρουμένη ως ευχαριστιακή χρήσις της δημιουργίας. Η Ορθόδοξος εκκλησιαστική ζωή είναι «εφηρμοσμένη οικολογία»”, σημείωσε ο Πατριάρχης.

“Εἰς το διηνεκές, ἡ θεολογικὴ οἰκολογία θα ἔχη τὴν σφραγίδα τοῦ Περγᾶμου Ἰωάννου. Οὐδεμία συζήτησις περὶ τῆς συμβολῆς τοῦ Χριστιανισμοῦ εἰς τὸ θέμα τῆς προστασίας τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος δύναται νὰ ἀγνοήσῃ τὴν συμβολὴν καὶ τὰς θέσεις τοῦ.

Βίωμα ευχαριστιακοκεντρικόν, ορίζων τῆς ζωῆς, τῆς σκέψεως καὶ τῆς ἐλπίδος τοῦ μακαριστοῦ Μητροπολίτου εἶναι καὶ ἡ εσχατολογία τοῦ, ζώπυρον καὶ τροφοδότης ὅλης τῆς θεολογίας τοῦ, ἀναντικατάστατος παρακαταθήκη διὰ τὰς ἐπερχομένας γενεάς, ἔναυσμα καὶ τροφή διὰ γόνιμον θεολογικὴν συζήτησιν, κτήμα ες αἰεὶ διὰ τὴν ιερὰν ἐπιστήμην. «Ἡ εσχατολογία δὲν εἶναι ἀπλῶς μία διδασκαλία. Εἶναι εἰς προσανατολισμός, μία προοπτικὴ, εἰς τρόπος υπάρξεως. Δὲν ἀφορᾷ μόνον εἰς τὸ μέλλον· ἐγγίζει ἐπίσης τὸ παρελθόν ὡς καὶ τὸ παρόν μας». Αὐταὶ εἶναι αἱ πρῶται γραμμαὶ τῆς Εἰσαγωγῆς τοῦ σπουδαίου ἔργου τοῦ Περγᾶμου, ἐκδοθέντος μετὰ τὴν κοίμησίν τοῦ, με τίτλον «Remembering the Future. Toward an Eschatological Ontology».

Ὁ μακαριστὸς ἀδελφὸς ἐπανέφερεν εἰς τὸ κέντρον τῆς Ὁρθοδόξου θεολογίας τὴν εσχατολογίαν, ἀναπτύξας τὴν σχετικὴν αυθεντικὴν ὀπτικὴν καὶ διδασκαλίαν καὶ ἀσκήσας κριτικὴν εἰς τὰς τάσεις θεολογικῆς καὶ υπαρξιακῆς περιθωριοποιήσεως τῆς δευτέρας καὶ ἐνδόξου παρουσίας τοῦ Κυρίου ἐν τῷ πλαίσιῳ τῆς Ὁρθοδοξίας.”

Ολοκληρώνοντας την ομιλία του ο Παναγιώτατος τόνισε:

“Η Αγία του Χριστού Μεγάλη Εκκλησία σεμνύνεται, ευλογηθείσα υπό του Θεού να έχη εις τας τάξεις των επισκόπων της τον υψιπέτην αετόν της θεολογίας Μητροπολίτην Περγάμου Ιωάννην, τον δυναμικόν εκπρόσωπόν της εις τας οικουμενικάς συναντήσεις, τον χαλκέντερον διαπραγματευτήν, ο οποίος εκαλείτο να αναλάβη δυσκόλους εκκλησιαστικάς αποστολάς, τον οξυνούστατον πρωτεργάτην και πρόεδρον εις τας Προσυνοδικάς Πανορθόδοξους Διασκέψεις και Ειδικάς Επιτροπάς. Εκαλείτο να εκφέρη την εκκλησιολογικήν του άποψιν επί τρεχόντων σημαντικών εκκλησιαστικών ζητημάτων, όπερ πάντοτε έπραττεν επισταμένως και μετά θεολογικής εμβριθείας. Αι κατατεθειμένα εις το Αρχεΐον της περί ημάς Αγίας και Ιεράς Συνόδου εισηγήσεις, γνωμοδοτήσεις, εκθέσεις, παρεμβάσεις και άλλα σημαντικά κείμενά του, αποτελούν τιμαλφεστάτην θεολογικήν παρακαταθήκην διά την Μεγάλην Εκκλησίαν.

Ο μακαριστός αδελφός έτρεφε μέγαν σεβασμόν προς το Οικουμενικόν Πατριαρχεΐον και την εκκλησιολογικήν του ταυτότητα. Υπεγράμμιζε την συμβολήν του εις την πανορθόδοξον ενότητα, εις τον διαχριστιανικόν και διαθρησκευακόν διάλογον, την αντίστασίν του εις τας εθνοφυλετικάς τάσεις εντός της Ορθοδοξίας, την προσφοράν του εις τον παγκόσμιον πολιτισμόν και την σύγχρονον μαρτυρίαν του ενώπιον των σημείων των καιρών.

Ο μακαριστός αδελφός απέδειξεν ότι η αυθεντική θεολογική εργασία είναι μία από «τις πιο συναρπαστικές περιπέτειες του ανθρωπίνου πνεύματος». Δεν είναι τυχαίον ότι τα κείμενά του χαρακτηρίζονται από μίαν ασύγκριτον επικαιρότητα.

Τοποθετούν την αλήθειαν της πίστεώς μας εις την συνάφειαν του παρόντος, ζωντανά τεκμήρια, ότι «δεν υπάρχει δόγμα της Εκκλησίας μας που να μην έχει κάτι να πεί για τα πραγματικά προβλήματα του ανθρώπου». Η θεολογική παρακαταθήκη του Περγάμου είναι η «διαλεγόμενη θεολογία», η οποία ερμηνεύει την Παράδοσιν της Εκκλησίας με υπαρξιακούς όρους εντός του εκάστοτε ιστορικού πλαισίου, μία θεολογία με διπλήν αναφορικότητα: την πιστότητα εις την Αλήθειαν και την ανοικτοσύνην.

Κατακλείοντες, υποκλινόμεθα ενώπιον του μεγαλείου και της εκκλησιαστικής και θεολογικής προσφοράς του μακαριστού αδελφού. Τον ευγνωμονούμεν, δεόμενοι του Κυρίου της ζωής και του θανάτου, όπως αναπαύη την ψυχήν αυτού εν Χώρα Ζώντων και σκηναίς δικαίων εν τη παμφώτῳ και ὅλῳς αναστασίμῳ Βασιλείᾳ των Εσχάτων, όπου, ως εκείνος εθεολόγει, η Θεία Ευχαριστία θα είναι «το μόνο εκκλησιαστικό γεγονός που θα επιβιώσει»."

Το Συνέδριο, που διοργανώνεται από το Οικουμενικό Πατριαρχείο, σε συνεργασία με την Ακαδημία Θεολογικών σπουδών Βόλου και το Κέντρο Ορθοδόξων Χριστιανικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Fordham (Η.Π.Α.), θα ολοκληρωθεί την Πέμπτη, 7 Νοεμβρίου 2024.

[\(Πατήστε εδώ για να διαβάσετε ολόκληρο το κείμενο της εισηγήσεως του Οικουμενικού Πατριάρχη\)](#)

Τις εργασίες του Συνεδρίου μπορείτε να παρακολουθήσετε μέσω των σελίδων **[Ecumenical Patriarchate στο Facebook](#)**

, και στο YouTube [πατώντας ΕΔΩ](#).

(Φωτογραφίες: Νίκος Παπαχρήστου)